24.10.2023

Valtionvarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle

HE 41/2023 vp

Suomen ylioppilaskuntien liiton lausunto eduskunnan valtionvarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Koulutustason nosto ja uudet aloituspaikat

SYL pitää hallituksen tavoitetta nostaa nuoren ikäluokan koulutustasoa vastaamaan OECD-kärkimaita kannatettavana. SYL on kuitenkin huolissaan hallituksen esittämän rahoituksen riittävyydestä. Lisäksi SYL peräänkuuluttaa tarkastelemaan hallituksen politiikan kokonaisvaikutuksia suhteessa koulutustason nostoon.

Aloituspaikkoihin vuodelle 2024 esitetään talousarviossa 11,7 milj. euroa ja koko hallituskaudelle vastaavasti 41,3 milj. euroa. Kokonaissumma on tavoitteeseen nähden huomattavan riittämätön, sillä esimerkiksi Korkeakoulujen kestävän kasvun ohjelman linjauksien mukaan koulutustasotavoitteen saavuttaminen edellyttäisi aloituspaikkoille 177,1–190 milj. euroa lisärahoitusta vuodessa.

Lisäksi SYL haluaa kiinnittää huomiota rahoituksen jakautumiseen ammattikorkeakoulu- ja yliopistosektoreiden välillä. Ammattikorkeakouluille summasta ollaan osoittamassa noin 10 milj. euroa ja yliopistoille vain noin 1,6 milj. euroa. SYL haluaa huomauttaa, että ennakointitiedon valossa uusia työpaikkoja syntyy erityisesti korkeaa osaamista vaativille aloille. SYL peräänkuuluttaa, että aina kun aloituspaikkoja halutaan koulutustasoa nostavasti lisätä, on otettava huomioon alueiden ja alojen osaamistarpeet ja koulutusalojen houkuttelevuus. Täyttymättä jäänyt opiskelupaikka ei nosta Suomen koulutustasoa.

Lisäksi yliopistoille edellisen hallituskauden aikana osoitetut lisärahoitukset aloituspaikkojen lisäämiseen päättyvät vuodesta 2024 alkaen. Rahoitusta jää puuttumaan ainakin 10 milj. euron edestä. Näin ollen hallituksen talousarviossaan esittämä lisärahoitus ei riitä edes kattamaan nyt päättyvää rahoitusta. Aloituspaikkojen lisäämisestä ei ole uskottavaa puhua, sillä yliopistosektorilla aloituspaikat tulevat talousarvion myötä käytännössä vähenemään.

Hallitus valmistelee EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden maksamien lukuvuosimaksujen nostoa sekä avoimen yliopiston maksujen nostoa. Hallitus on kuitenkin linjannut näiden tulojen leikkaamisen vastaavasti valtion yliopistoille kohdentamasta rahoituksesta. Leikkaukset ovat harkitsemattomia, ja SYL ei kannata niitä. SYL on aiemmin hyväksynyt mahdollisuuden nostaa avoimen yliopiston opetuksesta perittävän maksun enimmäismäärää ja siirtyä kohti maksuluokkia. Tarkoituksena on kuitenkin ollut mahdollistaa yliopistoille avoimen yliopisto-opetuksen lisääminen ja kehittäminen Suomen jatkuvan oppimisen lisäämisen tavoitteen mukaisesti. Hallituksen ennakoiva leikkaus vesittää tämän tavoitteen.

SYL vastustaa maksujen perimistä EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta eikä näin ollen myöskään kannata maksujen korottamista. Erityisen huolissaan SYL on kuitenkin siitä, että myös näiden maksujen, samoin kuin avoimen yliopistojen kohoavien maksujen, spekulatiiviset lisätuotot ollaan leikkaamassa etupainotteisesti kehyksestä. SYL haluaa korostaa, että kyseessä on leikkaus

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry
Lapinrinne 2, 00180 HELSINKI
Sähköposti: syl@syl.fi
Y-tunnus: 0202339-6S
syl.fi

koulutuksen järjestämisen resursseihin juuri nyt. Maksujen tuoma lisätuotto ei ole vielä tiedossa, ja SYL pitää todennäköisenä, ettei summa tule vastaamaan kehyksestä tehtävää leikkausta lainkaan. SYL vaatii leikkauksista pidättäytymistä, jotta yliopistojen toimintaedellytykset eivät heikkenisi ja koulutustason nostotavoite kokonaan vesittyisi. Kansainväliset ja avoimen yliopiston opiskelijat eivät saa joutua Suomen koulutustason noston maksajiksi.

TKI-rahoitus ja tutkijakoulutuspilotti

SYL pitää hyvänä sitä, että hallitus on sitoutunut TKI-rahoituksen lisäämiseen. Rahoituksen jakoperusteissa on huomiotava, että yliopistoille jaettavan rahan on oltava muodoltaan lähempänä pysyväisluonteista kun hankemaista rahoitusta. Hankemaisella rahoituksella tutkimusinfrastruktuurin vahvistaminen esimerkiksi palkkaamalla pysyvää henkilökuntaa tai perustamalla uusia professuureja on mahdotonta. Suurin osa yliopistojen T&K-menoista on henkilöstömenoja, joten niihin on pystyttävä investoimaan uudella rahoituksella. Rahoitusinstrumentin on lisäksi kannustettava organisaatioita keskinäiseen yhteistyöhön kilpailun sijasta.

T&K-lisäarahaa tulee jatkossa kohdentaa myös yliopistojen perusrahoitukseen pitkäjänteisen tutkimuskapasiteetin vahvistamiseksi. Tutkimuksen tason noustessa myös koulutuksen taso kohoaa tutkitun tiedon tullessa laajasti eri koulutusasteiden käyttöön. SYL haluaa huomauttaa, että ilman pitkäjänteisiä panostuksia yliopistojen perustoimintaan koulutustasoa ei voida kestävästi nostaa. On myös humioitava, että kansainvälisessä tutkimusrahoituskilpailussa pärjäämisen edellytys on riittävä, pitkäjänteinen ja laadukas kotimainen TKI-rahoitus.

Lisäksi SYL haluaa huomauttaa, että valtionvarainministeriö on julkaisussaan 2023:71 *Osaavat ihmiset tekevät tuottavuuden* kiinnittänyt huomiota osaajapulan vaikutukseen TKI-investointien tehokkuuden näkökulmasta. Tavoite kytkeytyy koulutustason nostoon, sillä vain koulutustasoa nostamalla ja yliopistokoulutuksen laatuun panostamalla voidaan vastata yhdessä sovittuihin TKI-toiminnan tavoitteisiin. Hallituksen esittämä tutkijakoulutuspilotti on omiaan edistämään yliopistojen tutkimus- ja opetuskapasiteetin nostoa, ja SYL kannattaa siihen suunnattua 40 milj. euron lisärahoitusta vuodelle 2024.

Muuta lausuttavaa: Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen määrärahat

SYL on huolissaan Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvin määrärahojen kehityksestä. Hallituksen esityksessä Karvin toimintamenomääräraha on 4 489 000 euroa. Karvi ja OKM olivat esittäneet viraston määrärahaksi 5 709 000 euroa. Vuoden 2022 lopussa Karvilla oli töissä 53 asiantuntijaa ja määrärahojen pienentyessä tulee määrä laskemaan 35 asiantuntijaan vuoden 2024 loppuun mennessä. SYL on huolissaan Karvin määrärahakehityksen vaikutuksista viraston toimintaan, sillä ulkoista laadunarviointia koko koulutusjärjestelmästä ei voi toteuttamaan näin pienellä henkilöstömäärällä. Karvin henkilöstö on jo valmiiksi verrokkimaiden arviointitoimijoihin verrattuna suhteellisen pieni, eikä virasto kykene hoitamaan lakisääteistä tehtäväänsä, jos määrärahoja ei turvata.

Karvin arviointitoimintaan lukeutuu muun muassa kansallisia oppimistulosarviointeja, teema- ja järjestelmäarviointeja sekä laatujärjestelmien arviointeja, kuten korkeakoulujen auditointeja. Karvi myös tukee varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa. Virasto tuottaa tietoa esimerkiksi koulutusjärjestelmän tuottamasta osaamisesta ja koulutusasteiden välisistä siirtymistä. Arviointitiedon pohjalta muotoillaan kehittämissuosituksia päätöksenteon tueksi. Mikäli hallitus on sitoutunut maan koulutustason nostamiseen, oppimiserojen kaventamiseen, oppimisen tuen tehostamiseen sekä koulutusjärjestelmän tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämiseen, olisi syytä jatkaa monipuolisen ja syväluotaavan tiedon tuottamista koulutusjärjestelmän tilasta. Määrärahojen lasku tulee

supistamaan Karvin arviointitoimintaa merkittävästi tulevan arviointikauden aikana, mikä tulee osaltaan murentamaan päätöksenteon tietoperustaa.

Lisätietoja

Heidi Rättyä, koulutuspoliitikan asiantuntija (koulutuksen rahoitus ja rakenteet)
heidi.rattya@syl.fi, 041 515 2231

Nikolas Bursiewicz, koulutuspolitiikan asiantuntija (koulutuksen laatu, jatkuva oppiminen)
nikolas.bursiewicz@syl.fi, 041 515 2230

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry
Lapinrinne 2, 00180 HELSINKI
Sähköposti: syl@syl.fi
Y-tunnus: 0202339-6S
syl.fi